

УДК 347.43

DOI <https://doi.org/10.32782/pdu.2025.1.35>

А. В. Стрельников

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративного і фінансового права
Національного університету «Одеська юридична академія»

ОСОБЛИВОСТІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ СУБ'ЄКТНОСТІ ПАТРОНАТНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Статтю присвячено аналізу нормативно-правового регулювання питання антикорупційної суб'єктності патронатних службовців. Здійснено ретроспективний огляд нормативного закріплення кола суб'єктів, на яких поширюється дія Закону України «Про запобігання корупції» в частині включення до кола функціонерів публічного сектору патронатних службовців.

Визначено, що патронатна служба, як особлива форма публічної служби, має низку характерних рис, що відрізняють її від професійної державної служби. До них належать такі, як: політична довіра, тимчасовий характер займаної посади, відсутність конкурсного відбору, а також безпосередня залежність від патрона. Така специфіка зумовлює підвищені корупційні ризики, що вимагають особливої уваги з боку законодавця та органів, відповідальних за реалізацію антикорупційної політики.

Проаналізовано проблематику нормативного регулювання залежно від редакції норм Закону України «Про запобігання корупції». Встановлено, що характеризуючи законодавчі зміни щодо визначення антикорупційної суб'єктності патронатних службовців, очевидним є те, що законодавчий акцент здійснено не на функціональному аспекті ідентифікації суб'єктності (наявність чи відсутність повноважень чи пов'язаних із ними можливостей), а на посадовому, тобто зайнятті посади патронатної служби в конкретному державному органі, що в цілому не відповідає меті, що її переслідує антикорупційна політика Української держави в цілому, та законодавство у сфері запобігання корупції, зокрема.

Охарактеризовано критерій «громадські засади» як підстави виключення частини патронатників з числа функціонерів публічного сектору. Значної уваги приділено питанню фрагментарності та безсистемності нормативного регулювання антикорупційної суб'єктності патронатних службовців.

Встановлено наявність дискримінаційних положень Закону України «Про запобігання корупції» в частині визначення антикорупційної суб'єктності патронатних службовців, а також вказано на безпідставне надання привілеїв у вигляді непоширення деяких антикорупційних обмежень на патронатників Верховної Ради України. Акцентовано увагу на необхідності першочергового врахування функціональної ознаки (тобто характеру та змісту виконуваних повноважень) при вирішенні питання про наявність чи відсутність антикорупційної суб'єктності певної категорії осіб.

Ключові слова: антикорупційна суб'єктність, патронатні службовці, запобігання корупції, антикорупційна політика, законодавство в сфері запобігання корупції, публічна служба, публічний службовець.

Постановка проблеми. У сучасних умовах державотворення та реформування публічного управління особливої актуальності набуває проблема забезпечення прозорості, підзвітності та доброчесності у сфері публічної служби. Однією

з ключових передумов досягнення цієї мети є ефективне нормативно-правове регулювання антикорупційної політики, що охоплює не лише класичних суб'єктів публічної служби, а й менш досліджені категорії, серед яких – патронатні службовці.

Патронатна служба, як особлива форма публічної служби, має низку характерних рис, що відрізняють її від професійної державної служби. До них належать такі, як: політична довіра, тимчасовий характер займаної посади, відсутність конкурсного відбору, а також безпосередня залежність від патрона. Така специфіка зумовлює підвищені корупційні ризики, що вимагають особливої уваги з боку законодавця та органів, відповідальних за реалізацію антикорупційної політики.

Незважаючи на важливу роль патронатних службовців у процесі формування політичного курсу держави, існуюча нормативно-правова база характеризується фрагментарністю та неповнотою у визначенні їхньої антикорупційної суб'єктності. Це, зокрема, стосується їх включення до переліку суб'єктів, на яких поширюються вимоги антикорупційного законодавства (приміром, щодо фінансового контролю, запобігання конфлікту інтересів, відповідальності за корупційні правопорушення тощо). Наявна правова невизначеність породжує низку практичних труднощів у застосуванні антикорупційного законодавства до цієї категорії осіб та створює потенційні передумови для зловживань.

У цьому контексті особливого значення набуває комплексне дослідження правового статусу патронатних службовців крізь призму антикорупційної суб'єктності, з метою удосконалення національного антикорупційного механізму. Такий аналіз дозволить виявити прогалини чинного законодавства, визначити напрями його вдосконалення, а також сформулювати теоретичні підходи до правової природи патронатної служби як об'єкта антикорупційного регулювання.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання антикорупційної суб'єктності патронатних службовців досліджувалося в межах вивчення інституту публічної служби такими вченими, як: Ю.П. Битяк, Л.Р. Біла-Тіунова, І.П. Голосніченко, Ю.С. Даниленко-Негара, І.І. Задоя, С.В. Ківалов, В.Я. Малиновський, Р.В. Негара, Д.В. Приймаченко, П.М. Рабінович, О.М. Стець, О.П. Рябченко, Г.В. Фоміч, О.П. Хамходера та ін. Водночас, питанню регулювання суб'єктності

патронатних службовців законодавством в сфері запобігання корупції приділялася незначна увага, що обумовлює необхідність дослідження не лише сучасного стану визначення антикорупційної суб'єктності патронатних службовців, а й звернення уваги на ретроспективний аналіз цього питання.

Метою цієї статті є з'ясування особливостей нормативно-правового регулювання антикорупційної суб'єктності патронатних службовців, а також формулювання пропозицій щодо підвищення ефективності правового механізму запобігання корупції у цій сфері.

Виклад основного матеріалу. Питання визначення правового статусу патронатних службовців тривалий час залишається актуальним для вітчизняної наукової спільноти. Вбачається, що основною причиною такої зацікавленості є нормативна неврегульованість їх правового статусу. Так, Д.В. Приймаченко та Д.Д. Приймаченко, здійснюючи аналіз нормативного забезпечення процедури вступу, проходження та припинення патронатної служби в Україні зробили висновок, що «правове регулювання патронатної служби характеризується остаточною невизначеністю, відсутністю єдиного нормативно-правового акта, положення якого стосувались би виключно патронатної служби, невиробленням єдиного розуміння змісту, повноважень, порядку діяльності патронатної служби, питань їх правового статусу тощо» [1, с. 51].

Аналізуючи питання антикорупційної суб'єктності патронатних службовців, варто акцентувати увагу на відсутності єдиного, сталого та обґрунтованого нормативно-правового регулювання. Тривалий час (з 1993 року по 2016 рік) проблематики із встановленням антикорупційних обмежень для патронатників як такої не існувало. Чинним законодавством було чітко визначено межі антикорупційної суб'єктності патронатних службовців як функціонерів публічного сектору. Із прийняттям Закону України «Про запобігання корупції» [2] (далі – Закону) у його нормах окремого зазначення серед суб'єктів, на яких поширюється дія Закону, патронатних службовців не було, разом з тим,

патронатні службовці під дію антикорупційних обмежень підпадали. Це пов'язується із тим, що відповідно до положень Закону України «Про державну службу» від 16 грудня 1993 року № 3723-XII [3] патронатні службовці органів державної влади вважалися державними службовцями, а тому підпадали під дію пп. «в» п. 1 ч. 1 ст. 3 Закону.

За таких обставин, будь-який патронатний службовець підпадав під дію антикорупційних обмежень, та відповідно мав дотримуватися положень Закону, в тому числі щодо фінансового контролю.

Ситуація змінилася із прийняттям Закону України «Про державну службу» від 10.12.2015 р. № 889-VIII [4], який набув чинності 01.05.2016 р. Із прийняттям цього закону було переосмислено розуміння державної служби в цілому та патронатної служби, зокрема (відповідно до п. 18 ч. 3 ст. 3 дія цього закону не поширюється на працівників патронатних служб) [4].

При цьому, Закон України «Про державну службу» 2015 р. визначав перелік посад патронатної служби та особливості функціонування патронатних службовців. Так, згідно з ч. 1 ст. 92 Закону України «Про державну службу» (в редакції від 10.12.2015 р.), «до посад патронатної служби належать посади радників, помічників, уповноважених та прес-секретаря Президента України, працівників секретаріатів Голови Верховної Ради України, його Першого заступника та заступника, працівників патронатних служб Прем'єр-міністра України та інших членів Кабінету Міністрів України, помічників-консультантів народних депутатів України, помічників та наукових консультантів суддів Конституційного Суду України, помічників суддів, а також посади патронатних служб в інших державних органах» [5].

Зважаючи на приписи Закону, а також на оновлене законодавство у сфері державної служби, фактично з травня 2016 року щодо патронатних службовців припинили дію будь-які антикорупційні обмеження, в тому числі заходи фінансового контролю. Разом з тим, частково, але дія приписів Закону поширювалася на деяких патронатних службовців, які підпадали під дію інших підпунктів та пунктів ч. 1 ст. 3

Закону (зокрема, керівники патронатних служб державних органів є посадовими особами державного органу, а тому на керівників патронатних служб поширюється дія пп. «б» п. 2 ч. 1 ст. 3 Закону).

Вказане свідчить про асистемність та недосконалість антикорупційного законодавства, адже фактично дія антикорупційних обмежень поширювалася на частину патронатних службовців, що носить ознаки дискримінації та вибіркового підходу, який зосереджено не на характері функцій, що виконуються, а на належності чи неналежності до певної категорії посад (в контексті наведеного прикладу – керівної посади). Зазначене мало своїм наслідком виникнення ситуацій недотримання антикорупційного законодавства у своїй службовій діяльності окремими патронатними службовцями, що потребувало негайної реакції та вирішення. Як наслідок, було внесено зміни до положень Закону.

У вересні 2019 р. до Закону України «Про державну службу» було внесено зміни, якими доповнено перелік патронатних службовців (ч. 1 ст. 92). Після набрання чинності Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо перезавантаження влади» до переліку патронатних службовців було включено «працівників секретаріатів депутатських фракцій (депутатських груп) у Верховній Раді України» [6]. У жовтні 2019 р. коло суб'єктів, на яких поширюється дія Закону, було розширено, у зв'язку із прийняттям Верховною Радою України Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення ефективності інституційного механізму запобігання корупції» [7].

Оновленою редакцією до складу осіб, на яких поширюється дія Закону, були включені «керівник Офісу Президента України, його Перший заступник та заступник, а також особи, які займають посади патронатної служби, визначені Законом України «Про державну службу», крім осіб, які виконують свої обов'язки на громадських засадах, помічники суддів» [2] (пп. «ї» п. 1 ч. 1 ст. Закону).

Разом з тим, не дивлячись на розширення кола суб'єктів, на яких поширюється дія Закону, окреслена норма також

є дискримінаційною, а Закон в частині окреслення суб'єктного складу недосконалим. Приміром, правові статуси та функціональні обов'язки помічників суддів та помічників суддів Конституційного Суду України є доволі схожими, при цьому, антикорупційні обмеження згідно положень Закону поширюються лише на помічників суддів. Більше того, варто зазначити, що норми Закону поширювалися не на всіх патронатних службовців, оскільки поза межами дії Закону залишилися патронатні службовці, які «виконують свої обов'язки на громадських засадах».

Варто погодитися із думкою О.П. Хамодери, який зазначив, що «у сфері протидії корупції першочергового значення для ідентифікації суб'єктності відіграє критерій наявності/відсутності службових повноважень, становища чи можливостей, які потенційно можуть бути використані особою задля отримання неправомірної вигоди посадової девіації). Якщо такий публічний ресурс властивий «патронатникам», то платність/безоплатність їх служби – сторонній і байдужий для цілей галузевого законодавства факт» [8, с. 154].

За таких обставин, норми чинного антикорупційного законодавства не виправдано залишають поза увагою суб'єктів, які мають та реалізують службові повноваження та пов'язані із ними можливості, але при цьому залишаються поза межами заходів запобігання корупції.

Наступними змінами до Закону (в грудні 2019 р.) було передбачено зміни, які на перший погляд, власне антикорупційної суб'єктності патронатних службовців не стосувалися, але значно вплинули на антикорупційне регулювання. Так, Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо питання сумісництва працівників патронатної служби Верховної Ради України» [9] закріплено окремі запобіжники щодо поширення на патронатників ВРУ ряду антикорупційних обмежень та звільнення цих суб'єктів від адміністративної відповідальності за порушення вимог щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності.

Вказане свідчить про невідповідність змісту окресленого нормативного акта

його назві (адже внесені зміни вийшли за межі питання сумісництва патронатників органу законодавчої влади). Разом з тим, незрозумілими залишаються мотиви визначення окреслених запобіжників, що ніби надає перевагу патронатних службовців Верховної Ради України порівняно із патронатниками інших органів. Загалом тенденції нормативно-правового регулювання антикорупційної суб'єктності патронатних службовців зумовлюють поступове звуження кола патронатників, на яких поширюється дія Закону.

Так, Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про запобігання корупції» від 04 березня 2020 року № 524-IX [10], пп. «ї» п. 1 ч. 1 ст. Закону було викладено в новій редакції, відповідно до якої до складу осіб, на яких поширюється дія Закону, було включено «керівника Офісу Президента України, його Першого заступника та заступників, радників, помічників, уповноважених, прес-секретаря Президента України, помічників суддів» [2].

Дійсно, зазначеними змінами було усунуто суттєвий недолік попередньої редакції Закону (в частині залишення поза межами дії Закону патронатних службовців, які «виконують свої обов'язки на громадських засадах»). Разом з тим, проблема дискримінації та вибіркості посад патронатної служби, на яких поширюється дія Закону, залишилася. Так, законодавцем не було усунуто проблематику не включення до переліку функціонерів публічного сектору (тобто до п. 1 ч. 1 ст. 3 Закону) помічників суддів Конституційного Суду України, які, за своїм статусом та функціональними обов'язками, мають статус, наблизений до статусу помічників суддів, на яких дія Закону поширювалася.

Об'єктивні причини або обґрунтування доцільності такого розмежування відсутні. При цьому, не варто заперечувати відмінність правового статусу Конституційного Суду України як «органу конституційної юрисдикції» (ч. 1 ст. 1 Закону України «Про Конституційний Суд України») [11] та судів загальної юрисдикції, які діють відповідно до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [12].

Разом з тим, особливості правового статусу органу, в якому займають посади патронатних службовців помічники суддів КСУ та помічники суддів, не обумовлюють наявності кардинальних відмінностей у їх функціональних завданнях. Саме тому орган, в якому займає посаду патронатний службовець, не має визначатися критерієм наявності або відсутності антикорупційної суб'єктності. В цьому аспекті наявність службових повноважень та пов'язаних із ними можливостей має виходити на перший план та виступати якщо не єдиним, то основним критерієм.

Із урахуванням вищезазначеного, видається, що аналіз законодавчих змін щодо визначення антикорупційної суб'єктності патронатних службовців повинен першочергово ґрунтуватися на функціональному аспекті ідентифікації суб'єктності (наявність чи відсутність повноважень чи пов'язаних із ними можливостей), а не на посадовому, тобто зайнятті посади патронатної служби в конкретному державному органі, що в цілому не відповідає меті, що її переслідує антикорупційна політика України в цілому та законодавство у сфері запобігання корупції, зокрема.

Окремої уваги заслуговує те, що після змін, внесених до Закону у березні 2020 р., антикорупційну суб'єктність більшості патронатників було нівельовано та обмежено фактично двома категоріями суб'єктів – патронатниками Президента України та помічниками суддів. Окреслений підхід є приводом для дискусій, адже незрозумілими є мотиви такого суттєвого обмеження суб'єктного складу осіб, на яких поширюється дія Закону. Окрім цього, внесені зміни передбачили виключення з переліку осіб, на яких поширюється дія Закону, всіх патронатників Верховної Ради України, тоді як запобіжники, передбачені Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо питання сумісництва працівників патронатної служби Верховної Ради України» залишилися [13].

Таким чином, на патронатників ВРУ дія Закону не поширюється, і при цьому законодавець передбачає, що додатково, на цих же суб'єктів не поширюються, приміром, обмеження щодо сумісництва та сумі-

щення з іншими видами діяльності, передбачені ст. 25 Закону. Вказане наочно демонструє, що сутнісного навантаження запобіжники, що передбачені для звуження обсягу антикорупційної суб'єктності патронатників ВРУ не несуть, а тому сумнівною видається потреба у їх збереженні у нормах Закону та Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Чергові зміни до Закону було внесено Законом України «Про розвідку» від 17.09.2020 р. № 912-IX [14]. Так, пп. «ї» п. 1 ч. 1 ст. 3 Закону було викладено в новій редакції, відповідно до якої до складу осіб, на яких поширюється дія Закону, було включено «керівника Офісу Президента України, його Першого заступника та заступників, уповноважених, прес-секретаря Президента України» [2], а також п. 1 ч. 1 ст. 3 Закону було доповнено підпунктом «й», відповідно до якого антикорупційної суб'єктності набули «Секретар Ради національної безпеки і оборони України, його помічники, радники, помічники, радники Президента України (крім осіб, посади яких належать до патронатної служби та які обіймають їх на громадських засадах)» [14].

Першочергово в питанні окреслених змін варто звернути уваги на спосіб їх внесення до Закону. Так, сумнівною є наявність взаємозв'язку між метою прийняття Закону України «Про розвідку» (згідно преамбули, цей правовий акт «визначає правові та організаційні засади функціонування розвідки, правовий статус і соціальні гарантії співробітників розвідувальних органів України та осіб, залучених до виконання розвідувальних завдань, а також порядок здійснення контролю за розвідкою» [14]) та змістом Закону України «Про запобігання корупції».

Більше того, Законом України «Про розвідку» не передбачено утворення нових правоохоронних або розвідувальних органів, інших суб'єктів владних повноважень, на службовців яких не поширювалася б дія Закону. При цьому, внесені до Закону зміни лише частково зачіпають суб'єктів, які тим чи іншим чином забезпечують здійснення розвідувальної діяльності в Україні (очевидним залишається взаємозв'язок між доповненням п. 1 ч. 1

ст. 3 Закону пп. «й», що стосується безпосередньо посади Секретаря Ради національної безпеки і оборони України та його помічників).

Редакція пп.пп. «ї» та «й» п. 1 ч. 1 ст. 3 Закону, визначена нормами Закону України «Про розвідку», є чинною. Здійснюючи ретроспективний аналіз нормативного регулювання антикорупційної суб'єктності патронатних службовців, слід відмітити, що тривалий час зміни були суттєвими та вносилися з певною періодичністю (інколи декілька разів на рік), та мали на меті вирішення ситуативних проблем, які виникали в галузі регулювання сфери запобігання корупції. Загалом, деякі зміни були вдалими та дійсно покращували правове регулювання, інші – створювали дискримінаційні умови та можливості для зловживань.

Очевидно негативною рисою чинної редакції положення пп. «ї» п. 1 ч. 1 ст. 3 Закону є звуження її змісту – із переліку функціонерів публічного сектору виключено помічників суддів. Хоча, в 2020 р., як підкреслював О.П. Хамходера, превалювали інші тенденції. Так, науковець відмічав, що «варто звернути увагу на законопроект № 3355-1, який 13 травня 2020 р. було прийнято за основу та який передбачає, зокрема: а) включення помічників (але не організаційно-функціонально споріднених із ними наукових консультантів) суддів КСУ до кола осіб, на яких поширюється дія Закону №1700; б) відродження критерію «громадські засади» (який усуватиме антикорупційну суб'єктність деяких президентських «патронатників»)» [8, с. 160].

Не дивлячись на обґрунтовану та логічну потребу розширення суб'єктного кола функціонерів публічного сектору за рахунок патронатників Конституційного Суду України з метою усунення фрагментарності та дискримінації положень Закону, зазначений законопроект № 3333-1 у липні 2020 р. було відхилено та знято з розгляду.

Проблема фрагментарності та нелогічності підходу законодавця, наочно відображена у пп. «ї» п. 1 ч. 1 ст. 3 Закону щодо антикорупційної суб'єктності патронатних службовців (а саме помічників суддів), яку вирішено було шляхом зву-

ження кола патронатників, що належать до функціонерів публічного сектору, та виключення з нього помічників суддів (що очевидно становить загрозу та може спричиняти корупційні ризики у їх діяльності).

Доречно відзначити, що питання виключення з норм Закону та КУпАП запобіжників щодо непоширення на патронатних службовців ВРУ деяких антикорупційних обмежень досі вирішено не було, що й надалі створює подвійні гарантії для окресленої категорії патронатних службовців.

За таких обставин може виникнути помилкова думка, що фактично антикорупційна суб'єктність поширюється в повному обсязі виключно на патронатних службовців Президента України. Так, згідно з пп. «й» п. 1 ч. 1 ст. 3 Закону, суб'єктами, на яких поширюється його дія, є «...радники, помічники, радники Президента України (крім осіб, посади яких належать до патронатної служби та які обіймають їх на громадських засадах)» [2]. Таким чином, зі складу функціонерів публічного сектору, фактично за ознакою оплатності/безоплатності (тобто виконання функцій на громадських засадах) реалізації повноважень, було виключено частину патронатників Президента України, що також свідчить про фрагментарність нормативно-правового регулювання антикорупційної суб'єктності патронатних службовців.

Висновки і пропозиції. Віднесення патронатних службовців до складу функціонерів публічного сектору, виходячи із змісту та обсягу виконуваної роботи в органах публічної влади, є доречним та необхідним. З'ясовано, що встановлення для патронатних службовців особливої процедури призначення на посаду та визначення для них окремих завдань за посадою, що мають наслідком створення спеціальних службових відносин на виконання публічно-владних управлінських функцій свого «патрона», очевидно, передбачають наявність певного обсягу службових повноважень та пов'язаних із ними можливостей, що обумовлює необхідність контролю застосування таких повноважень з боку держави.

Встановлено, що чинні положення Закону України «Про запобігання коруп-

ції» в досліджуваній частині є недосконалими, та свідчать про відсутність єдиного підходу до ідентифікації суб'єктів, на яких поширюється дія Закону. Обґрунтовано, що законодавство в сфері запобігання корупції в частині питання антикорупційної суб'єктності патронатних службовців не є передбачуваним та послідовним.

Список використаної літератури:

1. Приймаченко Д.В., Приймаченко Д.Д. Генеза правового регулювання патронатної служби в Україні. *Правова позиція*. Вип. №1 (30). 2021. С. 45–52.
2. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. Дата оновлення: 04.04.2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення: 10.01.2025 р.).
3. Про державну службу : Закон України від 16.12.1993 № 3723-XII. Дата оновлення: 23.12.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3723-12#Text> (втратив чинність).
4. Про державну службу : Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII. Дата оновлення: 01.04.2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text> (дата звернення: 06.01.2025 р.).
5. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII (в редакції від 10.12.2015 року). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19/ed20151210#Text> (дата звернення: 06.01.2025 р.).
6. Про внесення змін до деяких законів України щодо перезавантаження влади : Закон України від 19.09.2019 № 117-IX. Дата оновлення: 27.04.2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/117-20#Text> (дата звернення: 06.01.2025 р.).
7. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення ефективності інституційного механізму запобігання корупції: Закон України від 02.10.2019 № 140-IX. Дата оновлення: 20.03.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/140-20#Text> (дата звернення: 06.01.2025 р.).
8. Хамходера О.П. Безсистемність антикорупційної суб'єктності патронатних службовців: «громадські засади» та інші квазііновачії. *Журнал східноєвропейського права*. 2020. Вип. 77. С. 152–162.
9. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо питання сумісництва працівників патронатної служби Верховної Ради України : Закон України від 03.12.2019 № 319-IX. Дата оновлення: 03.12.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/319-20#Text> (дата звернення: 06.01.2025 р.).
10. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про запобігання корупції» : Закон України від 04.03.2020 № 524-IX. Дата оновлення: 15.07.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/524-20#Text> (дата звернення: 06.01.2025 р.).
11. Про Конституційний Суд України : Закон України від 13.07.2017 № 2136-VIII. Дата оновлення: 20.08.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19#top> (дата звернення: 06.01.2025 р.).
12. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. Дата оновлення: 04.06.2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#top> (дата звернення: 06.01.2025 р.).
13. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо питання сумісництва працівників патронатної служби Верховної Ради України : Закон України від 03.12.2019 № 319-IX. Дата оновлення: 03.12.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/319-20#Text> (дата звернення: 06.01.2025 р.).
14. Про розвідку : Закон України від 17.09.2020 № 912-IX. Дата оновлення: 30.10.2024р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/912-20#Text> (дата звернення: 06.06.2025 р.).

Strelnykov A. Peculiarities of regulatory and legal regulation of anti-corruption subjectivity of patronage employees

The article is devoted to the analysis of the regulatory and legal regulation of the issue of anti-corruption subjectivity of patronage employees. A retrospective review of the regulatory consolidation of the circle of entities subject to the Law of Ukraine «On Prevention of Corruption» in terms of including patronage employees in the circle of public sector functionaries has been carried out.

It has been determined that the patronage service, as a special form of public service, has a number of characteristic features that distinguish it from professional civil service. These include such as: political trust, the temporary nature of the position held, the absence of competitive selection, as well as direct dependence on the patron. Such specificity leads to increased corruption risks that require special attention from the legislator and the bodies responsible for the implementation of anti-corruption policy.

The issues of regulatory regulation are analyzed depending on the wording of the norms of the Law of Ukraine "On Prevention of Corruption". It is established that when characterizing the legislative changes regarding the definition of the anti-corruption subjectivity of patronage employees, it is obvious that the legislative emphasis is not on the functional aspect of identifying subjectivity (the presence or absence of powers or related opportunities), but on the official one, that is, occupying a patronage service position in a specific state body, which generally does not correspond to the goal pursued by the anti-corruption policy of the Ukrainian state as a whole, and the legislation in the field of corruption prevention, in particular.

The criterion "public principles" is characterized as the basis for excluding some patronage employees from the number of public sector functionaries. Considerable attention is paid to the issue of fragmentation and unsystematic regulatory regulation of the anti-corruption subjectivity of patronage employees.

The existence of discriminatory provisions of the Law of Ukraine "On Prevention of Corruption" in the part of defining the anti-corruption subjectivity of patronage employees is established, and the groundless granting of privileges in the form of non-application of some anti-corruption restrictions to patronage employees of the Verkhovna Rada of Ukraine is also indicated. Attention is focused on the need to primarily take into account the functional feature (i.e. the nature and content of the powers exercised) when deciding the issue of the presence or absence of anti-corruption subjectivity of a certain category of persons.

Key words: *anti-corruption subjectivity, patronage employees, prevention of corruption, anti-corruption policy, legislation in the field of corruption prevention, public service, public servant.*